

Bouwstenen en programma's Wmo-beleid 2012-2015 gemeente Hilversum

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Ontwikkelingen
3. Wmo-visie uitgewerkt in vijf bouwstenen en drie programma's
4. Financieel
5. Proces en besluitvorming

1. Inleiding

Deze notitie is bedoeld als voorzet voor het Wmo beleidsplan 2012 – 2015. Het laat zien hoe het te maken Wmo beleidsplan wordt opgebouwd in drie programmalijnen en een vijftal uitgangspunten (bouwstenen) een plek zullen krijgen. De inhoud blijft in deze notitie daarmee op hoofdlijnen. In het nog op te stellen Wmo beleidsplan worden de bouwstenen en programma's verder uitgewerkt in doelstellingen en te behalen resultaten.

Deze notitie is via een interactief proces tot stand gekomen. Zo is deze, na ambtelijk overleg en overleg met de Wmo raad, besproken in de discussie van de raadscommissie op 23 november 2011. Naar aanleiding van die bijeenkomst heeft er op 8 maart 2012 een bijeenkomst plaats gevonden met gemeenteraadsleden, Wmo-raadsleden en aanbieders uit het veld.

Drie programma's

Het Wmo beleidsplan zal worden onderverdeeld in drie programma's:

1. Meedoen, de buurt stuurt
2. Vragen voorkomen en verhelderen
3. Vragen oplossen

Bij de programma's ligt het accent op het vaststellen van een duurzame vernieuwing en het verbeteren van de samenhang op het gebied van welzijn, zorg en wonen. Onze boodschap is dat het in de Wmo draait om samenhang, om het verbinden en koppelen van betrokken partijen. Daarbij is de eigen kracht van onze inwoners de basis. Primair om onze inwoners regie te geven over hun eigen leven en dit zo lang mogelijk zelfstandig vol te kunnen houden. Mensen benutten in eerste instantie hun eigen netwerk. Tegelijk kunnen wij hiermee aan onze bezuinigingstaakstelling voldoen. Zodra blijkt dat er meer ondersteuning nodig is, zal de gemeente de faciliteiten bieden die nodig zijn. Het is en blijft onze ambitie dat iedereen die in Hilversum wil meedoen, ook kan meedoen, zoveel mogelijk vanuit de eigen kracht.

Waarom een Wmo beleidsplan?

Artikel 3 van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verplicht de gemeenteraad van Hilversum om elke vier jaar een plan vast te stellen om richting te geven aan de uitvoering van de maatschappelijke ondersteuning in de gemeente. De Wmo is onderverdeeld in 9 prestatievelden variërend van individuele voorzieningen tot maatschappelijke opvang.

Compensatieplicht

Artikel 4 van de Wmo verplicht gemeenten om aan personen met beperkingen in de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie ondersteuning te bieden (=compensatieplicht) die hen in staat te stelt:

- een huishouden te voeren;
- zich te verplaatsen in en om de woning;
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Gemeenten werken in het beleidsplan en in een verordening uit op welke wijze zij invulling geven aan de compensatieplicht.

Vanaf 2013 wordt deze compensatieplicht uitgebreid. Vanaf dat moment zal de huidige AWBZ-begeleiding onderdeel uitmaken van de Wmo. Begeleiding is gericht op mensen met een matige of ernstige beperking¹.

De negen gemeenten in de Gooi en Vechtstreek zijn samen opgetrokken in de voorbereiding van de nieuwe Wmo beleidsplannen. Hieruit is een regionaal visiedocument gekomen. Bij de totstandkoming van het regionale visie document zijn ook de Wmo-raden betrokken. Op basis van deze regionale visie ontwikkelen de afzonderlijke gemeenten concrete beleidsplannen afgestemd op de lokale situatie.

In 2012 stelt de gemeenteraad Hilversum het Wmo beleidsplan 2012 – 2015 vast. Met bijgaande contouren geeft de raad in een vroeg stadium het college uitgangspunten mee voor het nieuwe Wmo-beleidsplan 2012 - 2015.

2. Ontwikkelingen

Terugblik

De Wmo is in 2007 ingevoerd. Vanaf dat moment hebben gemeenten, en dus ook de gemeente Hilversum, de plicht om beleid op dit thema te voeren. In Hilversum is in 2007 het beleidsplan 'Werken aan kwaliteit van leven' voor de periode 2007 – 2011 vastgesteld.

Dit beleidsplan was opgebouwd vanuit de volgende vijf Wmo principes:

1. Eigen kracht centraal.
2. (Individueel) maatwerk voorop.
3. Initiatieven van onderop aanmoedigen en ondersteunen.
4. Integraal werken, afstemmen, samenwerken.
5. Heldere bewegwijzering.

Om deze Wmo principes te realiseren zijn uitvoeringsplannen met beleidsvoornemens opgesteld. In een afzonderlijke evaluatie is te lezen welke stappen Hilversum heeft gezet in de realisatie.

Vooruitblik

Een aantal ontwikkelingen is van invloed op de keuzes die we als gemeente maken. We noemen hier de belangrijkste.

Demografische ontwikkelingen

In Hilversum stijgt het aantal 75-plussers de komende 20 jaar met 20,0% van 7.761 naar 9.313.² Deze vergrijzing brengt een toename van het aantal mensen met een chronische beperking met zich mee. Inzicht in de omvang van deze toename is van belang, om te kunnen anticiperen op de toekomstige vraag naar zorg, en daarmee gepaard gaande kosten. Het aantal ouderen met mobiliteitsbeperkingen (trappen lopen, het huis verlaten en binnengaan en zich buitenshuis verplaatsen) en/of beperkingen in de persoonlijke verzorging stijgt de komende 20 jaar met 14% van 2.013 naar 2.295.

¹ Het gaat om mensen met een somatische, psychogeriatrische en/of psychiatrische problematiek en om mensen met een verstandelijke, lichamelijke, en/of zintuiglijke beperking.

² TNO, <http://horizonline.nl>. De cijfers op deze website zijn samengesteld op basis van een regionale marktverkenning van TNO: TNO, 2009, *Marktverkenning 't Gooi*, p. 47 t/m 53.

Wat betreft vergrijzing loopt Hilversum voorop bij ontwikkelingen die zich in heel Nederland en daarbuiten afspelen. Vanaf 2025 zal de leeftijdsopbouw van Hilversum vergelijkbaar zijn met het gemiddelde van Nederland. Uitgaande van natuurlijke groei (geboorte en sterfte) zal het inwonertal na 2020 licht afnemen³.

Overheveling van rijkstaken

Het rijk kiest er steeds vaker voor om taken te decentraliseren. De schaal waarop gemeenten werken, maakt het mogelijk meer afstemming met burgers en cliënten te realiseren. De komende jaren wordt de jeugdzorg een gemeentelijke taak, gaan gemeenten de wet Werken naar vermogen uitvoeren (hierin komen meerdere regelingen op het gebied van sociale zekerheid en reïntegratie samen) en worden gemeenten verantwoordelijk voor een gedeelte van de huidige AWBZ, namelijk de begeleiding⁴ voor mensen met een beperking. De exacte invoeringsdatum van de nieuwe taken is nog onbekend. In Hilversum gaat het om ongeveer 1.000 mensen die nu gebruik maken van begeleiding in de AWBZ. Zij zullen deze ondersteuning straks in het kader van de Wmo ontvangen. Ongeveer de helft van deze groep ontvangt daarnaast geen andere AWBZ-zorg. Ongeveer 30% van de groep heeft een ernstige beperking. In het Wmo-beleidsplan worden de hoofdlijnen voor ondersteuning vastgelegd. In een apart uitvoeringsprogramma wordt verder uitgewerkt welke vormen van ondersteuning geschikt zijn voor welke burgers.

Meer voor minder

Decentralisatie van rijkstaken levert voor de lokale overheid nieuwe taken op, maar niet vanzelfsprekend met de noodzakelijke bijbehorende budgetten. Tegen de achtergrond van de recessie waarin Nederland momenteel verkeert, stelt dit gemeenten voor een forse opgave. We moeten de komende jaren flink bezuinigen. Het is de kunst ervoor te zorgen dat bezuinigingen op voorzieningen niet leiden tot onomkeerbare 'afbreuk'. Daarvoor moet de gemeente op zoek naar het antwoord op de vraag hoe zij wil presteren over vijf tot tien jaar. Dit vraagt om het investeren in nieuwe vormen van samenwerking en arrangementen voor cliënten.

Van verzorging naar participatie: de kanteling van de Wmo

Er vindt in Nederland een omvorming plaats naar een verzorgingsstaat nieuwe stijl. Het gaat om een aanpak die recht doet aan kracht in de samenleving en die de cirkel van ontevredenheid en groeiende kosten doorbreekt. De aanpak is gericht op een toekomst, waarin de begrippen eigen kracht en zelfregie centraal staan. Mensen wenden deze eigen kracht aan om, samen met hun informele netwerken en organisaties, blijvend invulling te geven aan hun eigen leven. Ook in kwetsbare en afhankelijke posities, is het uitgangspunt dat burgers, met ondersteuning, zelf verantwoordelijk blijven en regie houden over hun eigen leven.

Om het zelforganiserend vermogen van mensen te versterken, geven overheid en maatschappelijke organisaties op een andere wijze invulling aan beleid, instrumenten en samenwerking. Dit wordt ook wel de kanteling van de Wmo genoemd. Het gaat om:

- eigen kracht (talenten, competenties, sterke kanten op individueel niveau),
- kracht van de omgeving (familie, vrienden, buurt, informele netwerken),
- en maatwerk in ondersteuning.

³ Structuurvisie gemeente Hilversum, 2011

⁴ Het gaat hierbij om activiteiten die cliënten ondersteunen bij dagelijkse levensverrichtingen, structureren van het persoonlijke leven en daarover de regie kunnen voeren. Deze taak wordt vanaf 2013 voor nieuwe cliënten en vanaf 2014 voor bestaande cliënten onderdeel van de Wmo.

Het is de omkering van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Hulpverleners lossen problemen voor mensen niet op, ze reiken oplossingen aan en ondersteunen tijdelijk waar dat nodig is. Integrale vraagverheldering waarbij een brede verkenning van vragen op alle levensdomeinen centraal staat, neemt een belangrijke plaats in.

3. Wmo-visie uitgewerkt in vijf bouwstenen en drie programma's

Hilversum wil een gemeente zijn waarin iedereen van elke leeftijd voldoende mogelijkheden heeft om maatschappelijk deel te nemen en bij te dragen.

Elk mens wil kunnen wonen, werken, leren, deelnemen aan sport en activiteiten én vrienden kunnen zijn met mensen. Kortom meedoen en bijdragen aan de samenleving. Hilversum wil voldoende mogelijkheden creëren voor haar inwoners om dit zoveel mogelijk zelf, en met anderen te realiseren. De gemeente biedt passende ondersteuning als mensen het niet (helemaal) zelf kunnen regelen. Daarbij staan de kracht en de vraag van inwoners centraal. Soms is het vinden en regelen van de juiste ondersteuning niet eenvoudig, mede door de wijze waarop ondersteuning georganiseerd is. Met het uitgangspunt 'de vraag centraal' wil Hilversum het organiseren van de juiste ondersteuning voor mensen vereenvoudigen. Voor iedere situatie wil de gemeente met inwoners, hun omgeving en professional(s) kijken hoe de ondersteuning zodanig georganiseerd kan worden dat er een optimale balans is tussen de eigen mogelijkheden van inwoners, de ondersteuning van de directe omgeving (familie, burens en vrienden) en de professionele ondersteuning vanuit de overheid. Deze balans kan gevonden worden door inwoners en hun directe omgeving in staat te stellen om, eventueel met ondersteuning van de gemeente, zelf oplossingen te formuleren en te realiseren voor hun problemen. Hilversum zet in op het vermogen van mensen om zoveel mogelijk zelf regie te nemen. Ook als mensen moeite hebben met het nemen van regie. Dat betekent niet dat we mensen aan hun lot overlaten. Als het nodig is, is de gemeente er voor hen.

Het hebben van familie en vrienden, werken, bij een vereniging horen, vrijwilligerswerk doen, zijn ingrediënten om je thuis te voelen en onderdeel van de samenleving. Voor inwoners die dat nodig hebben, willen we inzetten op het versterken van het sociale netwerk, zodat zij een steviger basis hebben om mee te doen en de mogelijkheid te bieden een bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving. Dat kunnen wij als gemeente niet alleen, daar hebben we actieve en betrokken inwoners én professionals voor nodig. Wij zijn als gemeente wel eindverantwoordelijk. Om deze ambities in de praktijk te realiseren verdelen wij voor de periode 2012 – 2015 het Wmo beleid in drie thema's die gezamenlijk alle prestatievelden van de Wmo bestrijken.

Vijf bouwstenen

Onderstaande bouwstenen zijn de pijlers / uitgangspunten waarop de drie inhoudelijke programma's verder worden ingevuld. In het Wmo beleidsplan 2012-2015 komen de bouwstenen in alle thema's terug. Met dit brede kader kijken we naar onze burgers en ons zelf. In het Wmo beleidsplan vindt de concrete vertaling plaats die uitgewerkt wordt naar doelstellingen en resultaten.

1. Eigen kracht: zorgen voor jezelf en zorgen voor elkaar

- Burgers aan zet: ruimte geven om zelf oplossingen voor dagelijkse problemen te vinden;
- Kleine vragen klein houden, zoveel mogelijk binnen informele netwerken of met behulp van algemene voorzieningen oplossen;
- Stimuleren van eigen initiatieven, samenlevingsgerichte manier van werken (bewoners, maatschappelijke partners en gemeente werken samen);
- Verbinden van formele en informele vormen van ondersteuning;
- Inwoners betalen mee op basis van draagkracht.
- Ondersteuning van vrijwilligers.

2. De vraag centraal: met een brede blik kijken

- Vraagverheldering door onafhankelijke adviseurs op alle levensterreinen;
- In vraagverheldering wordt het te behalen resultaat vastgesteld. Het te behalen resultaat is gebaseerd op basis van wensen en behoeften en ook op basis van talenten en ervaringen (wat kan iemand wél);
- Maatwerk voor kwetsbare doelgroepen, bijvoorbeeld in de vorm van cliëntondersteuning.

3. Zelfregie en ondernemerschap: ruimte voor burgers en aanbieders

- Cliënt kiest voor passende vorm van ondersteuning op basis van geformuleerd resultaat;
- Financiering gekoppeld aan de vraag, rekening houdend met de voor dit doel beschikbare middelen. De cliënt stuurt mee op een efficiënte en effectieve inzet van het beschikbare budget.
- Organisaties hebben een flexibel aanbod om maatwerk aan burger te kunnen bieden;
- Alleen subsidie voor basispakket aan voorzieningen;
- Door vraaggestuurde financiering ontstaan mogelijkheden voor nieuwe aanbieders.

4. Gemeente eindverantwoordelijk: zorg voor kwetsbare burgers

- Signaleren (door vrijwilligers en professionals) en toeleiden naar ondersteuning;
- Gemeente draagt zorg voor ondersteuning van kwetsbare burgers gericht op het versterken van zelfregie.

5. De randvoorwaarden: Eenvoud, transparantie en kwaliteit

- Centrale regie voor WWZ-loket onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Bij het WWZ-loket kunnen mensen terecht met al hun Wmo-vragen;
- Verwachtingen zijn helder en er is een duidelijke 'knip' tussen vraagverheldering en uitvoering met gescheiden verantwoordelijkheden.
- Gemeente is eindverantwoordelijk voor kwaliteit en het toeleiden naar ondersteuning (gemeente heeft een plicht tot compensatie en is daarvoor eindverantwoordelijk) binnen de beschikbare financiële kaders;
- Monitoren van de uitvoering en nazorg .

Drie programma's

De bouwstenen vinden hun plek in drie programma lijnen. Deze drie programma's vormen de kapstok voor het Wmo-beleidplan dat we uitwerken op basis van deze notitie.

1. MEEDOEN EN DE BUURT STUURT

De gemeente stimuleert mensen om verbindingen met elkaar aan te gaan en bij te dragen aan de samenleving.

- BEWONERSINITIATIEVEN EN SOCIALE SAMENHANG
- BEVORDEREN / BEHOUDEN LEEFBAARHEID (schoon, heel, veilig, sociaal)
- INFORMELE NETWERKEN EN LAAGDREMPELIGE VOORZIENINGEN (nulde en eerste lijn)
- VRIJWILLIGERSWERK
- WOONDIENSTENZONES

2. VRAGEN VOORKOMEN & VERHELDEREN

De gemeente bevordert met onafhankelijke informatie & advies en preventieve activiteiten een gezonde en veilige leefstijl en voorkomt door tijdige signalering en integrale verheldering van vragen verdere problemen.

- INFORMATIE EN ADVIES
- WIJKTEAMS
- VRAAGVERHELDERING (dialoog en tweezijdig contract)
- HOOGWAARDIGE PROFESSIONAL EN EXPERTISE BESCHIKBAAR
- PREVENTIE, GEZONDHEIDSBELEID

3. VRAGEN OPLOSSEN

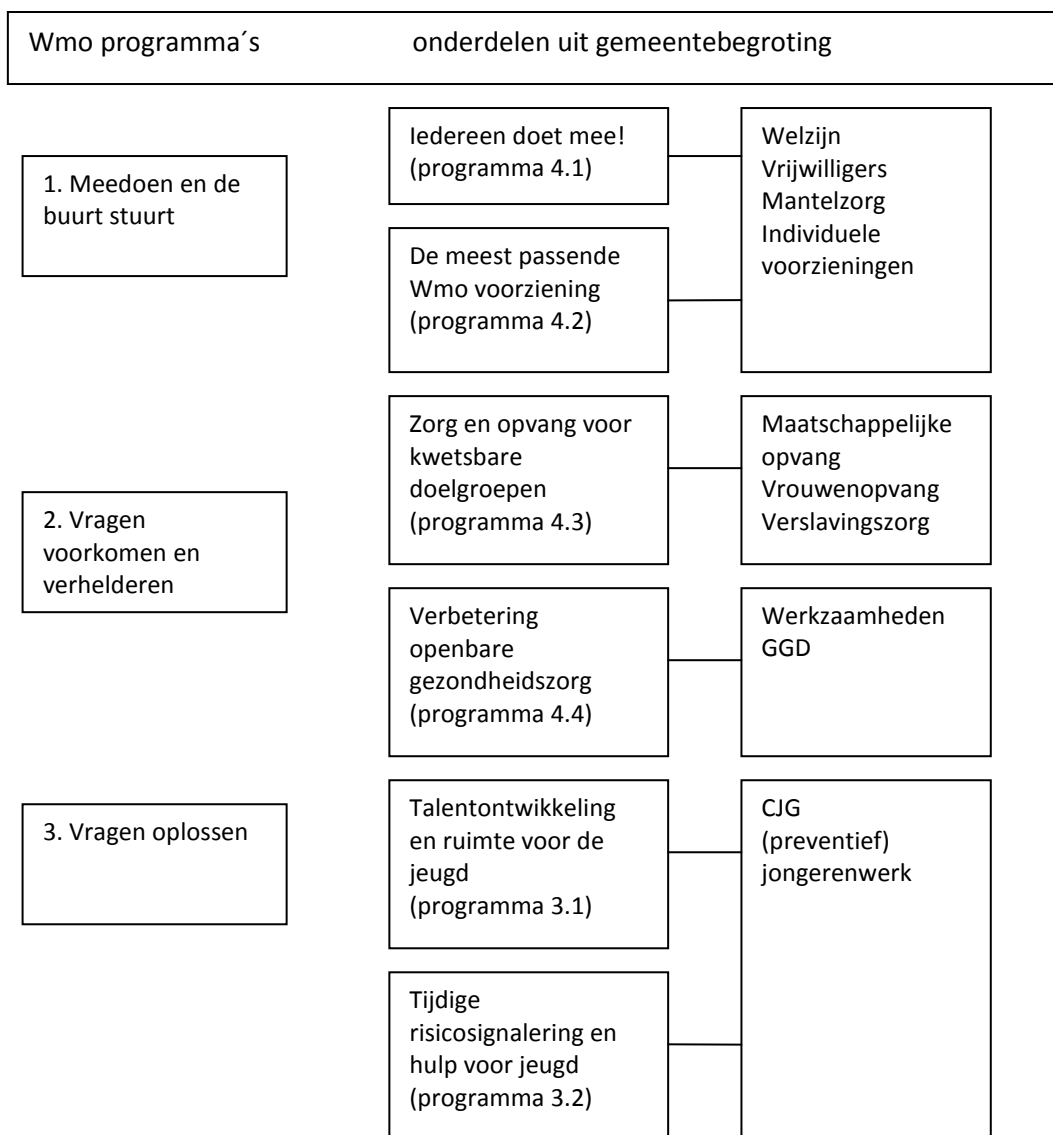
De gemeente biedt passende ondersteuning op het moment dat inwoners (en hun netwerk) hun probleem of vraag zelf niet kunnen oplossen. Met deze ondersteuning sluit de gemeente aan bij de eigen mogelijkheden en het zelfoplossend vermogen van inwoners. De ondersteuning maakt een volwaardige deelname aan de samenleving op alle leefterreinen mogelijk.

- PERSOONSGERICHTE VOORZIENINGEN
- STERKE REGIE BIJ MULTIPROBLEEMSITUATIES
- MAATSCHAPPELIJKE ZORG
- BEGELEIDING MENSEN MET EEN BEPERKING
- AANBIEDERS STIMULEREN EN UITDAGEN OM MEE TE GAAN IN VERNIEUWINGSOPGAVE

6. Financieel

De financiën die horen binnen de beleidsterreinen van de Wmo zijn onderverdeeld in verschillende programma's van de gemeentebegroting. Een goed en duidelijk inzicht in de financiën is nodig om beleidsmatig te kunnen sturen op geformuleerde doelstellingen in het Wmo-beleid. Het meest overzichtelijk zou zijn wanneer de drie programmalijnen uit het Wmo beleidsplan één op één worden doorgetrokken in de gemeentebegroting. Deze optie vraagt een wijziging van de gemeentebegroting en zal worden onderzocht in het traject voor het komende begrotingsjaar.

Voor het overzicht hieronder wordt gebruik gemaakt van de bestaande indeling van de gemeentebegroting. In het Wmo beleidsplan zal onderstaand overzicht verder uitgewerkt worden waarbij ook inzichtelijk wordt welke bedragen met de verschillende onderdelen gemoeid zijn.

De programma's voor het Wmo beleidsplan en de programma's binnen de gemeentebegroting lopen zoals gezegd niet één op één door. Er zijn verschillende onderdelen binnen de programma's van de gemeentebegroting die vallen onder de programma's van het Wmo beleidsplan. Het trekken van verbindingslijnen in bovenstaand schema overzicht is daarom achterwege gelaten. In het Wmo beleidsplan worden de mogelijkheden onderzocht om beide meer op één lijn te krijgen

7. Proces en besluitvorming in 2012

Evaluatie Wmo beleid 2007 – 2011	22 mei behandeling B&W 20 juni ter kennisname raad
Bouwstenennotitie	22 mei behandeling B&W 20 juni behandeling commissie 4 juli behandeling raad
Wmo-beleid 2012-2015	26 juni behandeling B&W 12 september behandeling commissie 26 september behandeling raad